

ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ ІНВАЛІДІВ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

У статті досліджуються проблеми зайнятості в умовах соціально-економічної кризи в Україні. Обґрунтовуються забезпечення спеціалізованими робочими місцями людей з особливими фізичними потребами на засадах розвитку виробничо-лікувальних комплексних підприємств для інвалідів.

Провівши дослідження проблеми було з'ясовано, що в Україні проживає 2,7 млн інвалідів, тобто на виплату пенсій держава витрачає 17,6 млрд грн на рік. Проте пенсії по інвалідності в розмірі 544 грн/міс. вистачає лише на необхідні продукти харчування, ліки та оплату за комунальні послуги. На придбання одягу та взуття з вищезазначеної виплати інвалідам залишається 20 гривень на місяць. Саме тому доцільніше створити виробничо-лікувальні комплекси, які забезпечать зайнятість інвалідів, давши тим самим можливість особам з обмеженими фізичними можливостями заробляти собі на життя своєю працею.

Ключові слова: виробничо-лікувальні комплексні підприємства, зайнятість, соціальний захист інвалідів.

В статье исследуются проблемы занятости в условиях социально-экономического кризиса в Украине. Обосновываются обеспечение специализированными рабочими местами людей с особенными физическими потребностями на принципах развития производственно-лечебных комплексных предприятий для инвалидов.

Проведя исследование проблемы было выяснено, что в Украине проживает 2,7 млн инвалидов, то есть на выплату пенсий государство тратит 17,6 млрд грн на год. Однако пенсии по инвалидности в размере 544 грн/мес. хватает лишь на необходимые продукты питания, лекарства и оплату за коммунальные услуги. На приобретение одежды и обуви из вышеупомянутой выплаты инвалидам остается 20 гривен на месяц. Именно поэтому целесообразнее создать производственно-лечебные комплексы, которые обеспечат занятость инвалидов, дав тем самым возможность лицам с ограниченными физическими возможностями зарабатывать себе на жизнь своим трудом.

Ключевые слова: производственно-лечебные комплексные предприятия, занятость, социальная защита инвалидов.

In the article the problems of employment are explored in the conditions of socio-economic crisis in Ukraine. Grounded providing the specialized workers placed people with the special physical necessities on principles of development of production-medical complex enterprises for invalids.

Conducting research of problem it was found out that 2,7 million invalids live in Ukraine, that on payment of pensions the state is outlaid by 17,6 milliards of UAH on a year. However pensions on disability in size of 544 UAH /months seizes only on necessary food stuffs, medications and payment for public utilities. On acquisition of clothes and shoe from afore-mentioned payment invalids there are 20 UAH on a month. For this reason more expedient to create production-medical complexes which will provide employment of invalids, enabling the same to the persons with the limited physical possibilities to earn itself on living by the labour.

Key words: production-medical complex enterprises, employment, social defence of invalids.

Постановка проблеми. Для розбудови соціально-правової держави та громадянського суспільства в умовах ринкової економіки важливим є формування нового, вищого рівня правосвідомості та соціальної підтримки інвалідів.

Одним з основних принципів надання державної соціальної підтримки інвалідам є їх зайнятість та просування по службі. Зайнятість являє собою діяльність частини населення щодо створення суспільного продукту (національного доходу). В чому і полягає її економічна сутність.

Методологічні положення розвитку виробничо-лікувальних комплексних підприємств, які б виконували соціально-економічну функцію повинні орієнтувати суб'єктів управління соціальними службами та керівників підприємств на подолання суперечностей між зростаючими потребами населення у працевлаштуванні інвалідів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У цьому зв'язку відзначимо, що теоретичні основи управління у проблемних сферах стосовно соціально-економічного забезпечення зайнятості інвалідів відображенні у працях Т.О. Михайлівської, С.А. Петренко, І.В. Письменної, А.Р. Шевцова, локальному законодавстві прийнятому Верховною Радою України за роки незалежності, а також у міжнародних нормативно-правових актах.

Проте нині не створено механізму управління розвитком виробничо-лікувальних комплексних підприємств, які б забезпечили роботою людей з особливими фізичними та психічними потребами, не розкрито зміст зайнятості та просування по службі інвалідів в цілому.

Саме тому розробка розвитку виробничо-лікувальних комплексних підприємств є основою для зайнятості та просування по службі інвалідів, з урахуванням усіх установлених державою норм щодо зайнятості інвалідів, визначає своєчасність та актуальність наукового дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є узагальнення і розвиток науково-методичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо розвитку виробничо-лікувальних комплексних підприємств для зайнятості інвалідів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» інвалідом визнається особа із стійким розладом функцій організму, обумовленим захворюванням, наслідком травм або природженими дефектами, що приводить до обмеження життєдіяльності і необхідності в соціальній допомозі і захисті. Причини і групи інвалідності, а також час настання інвалідності визначається шляхом експертного обстеження в органах медико-соціальної експертизи Міністерства охорони здоров'я України, що діють на підставі Положення про них, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Залежно від ступеня втрати здоров'я інваліди підрозділяються на три групи. Найбільш високі розміри пенсій встановлюються для інвалідів першої групи – 70 % заробітку, для інвалідів другої групи – 60 %, для інвалідів третьої групи – 40 % заробітку. Якщо у інвалідів є трудовий стаж, необхідний для призначення пенсії за віком, зокрема на пільгових умовах, то пенсія по інвалідності призначається у розмірі пенсії за віком при відповідному стажі роботи. Законодавством встановлені мінімальні і максимальні розміри пенсії по інвалідності. Ці пенсії, можуть бути збільшені за рахунок надбавок. Також законодавством для інвалідів передбачені соціальні пенсії, які призначаються і виплачуються всім непрацездатним особам, непрацюючим громадянам, які через різні причини не мають права на трудову пенсію.

Отже, основним джерелом надходження коштів для виживання у інвалідів є пенсія. Види інвалідності та кількість інвалідів наведені у табл. 1 [21].

Таблиця 1

Види інвалідності та кількість осіб в Україні

Види інвалідності	Кількість осіб (приблизно)
Загальне захворювання	1 787 000
Інваліди війни	259 800
Інваліди з дитинства	165 100
Діти-інваліди	153 400
Трудове каліцтво	109 100
Чорнобильці	81 700
Військовослужбовці	14 200
Всього	2 700 000

З приведеної табл. 1 видно, що в Україні проживає 2,7 млн інвалідів. Якщо цю кількість помножити на розмір мінімальної пенсії – 544 грн/міс, то отримаємо майже 1,5 млрд грн витрат на один місяць. За рік ця сума дорівнює 17,6 млрд грн. Треба зауважити, що пенсія у розмірі 544 гривні на місяць виплачується тільки інвалідам третьої групи інвалідності, які не працювали раніше.

Робимо висновок, що доцільніше створити виробничо-лікувальні комплекси, давши тим самим можливість заробляти собі на життя своєю працею, а ніж надавати за рахунок державного бюджету цим особам грошову щомісячну грошову виплату – пенсію, якої, до речі, вистачає лише на необхідні продукти харчування, ліки та оплату комунальних послуг (табл. 2).

Розрахунок прибутку та витрат на одного непрацюючого інваліда III групи

Прибуток	Продукти харчування	Необхідна кількість на місяць	Ціна за одиницю (грн)	Всього (грн/міс)
Пенсія по інвалідності (станом на 1 червня 2009 року 544 грн)	хліб	15 буханок	2	30
	яйця	30 штук	0,5	15
	молоко	15 літрів	3	45
	м'ясо	3 кг	25	75
	картопля	4 кг	2	8
	цибуля, морква,	по 1кг	5	5
	макаронні вироби	2 кг	3	6
	крупя (гречка, пшоно, перловка та інші)	в середньому по 1кг	10	10
	риба	3 кг	5	15
	ліки	в залежності від захворювання		200
	проїзд у міському транспорті	проїзд до лікарні в середньому 5 разів на місяць	В середньому 1,5 грн за квиток	15
комунальні послуги	однокімнатна квартира		100	
			Всього витрати складають 524 грн/міс	

Проаналізувавши табл. 2 можемо зробити висновок, що пенсії по інвалідності в розмірі 544 грн/міс. відносно ринкових цін, вказаних в таблиці, вистачає лише на необхідні продукти харчування, ліки та оплату за комунальні послуги. На придбання одягу та взуття із вищезазначеної виплати інвалідам залишається 20 гривень на місяць.

Звернемо увагу, що в Україні з кожним роком зростає кількість людей з фізичними вадами, працевлаштування яких вимагає від держави додаткових заходів. Саме поняття «зайнятість населення» можна визначити найбільш узагальненою характеристикою економіки. Вона відбиває досягнутий рівень економічного розвитку, внесок живої праці в досягнення виробництва [10]. Зайнятість об'єднує виробництво і споживання, а її структура визначає характер їх взаємозв'язків. Відповідно до норм Кодексу законів про працю соціальна сутність зайнятості відображає потребу людини в самовираженні, а також у задоволенні матеріальних потреб через дохід, який особа отримує за свою працю. Згідно із законом України «Про зайнятість населення» до зайнятого населення належать громадяни нашої країни та іноземці, які проживають на її території на законних підставах, а саме:

- працюючі за наймом на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) на підприємствах, установах, організаціях, незалежно від форм власності, у міжнародних та іноземних організаціях в Україні та за кордоном;
- громадяни, які самостійно забезпечують себе роботою, включаючи підприємців, осіб, зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, творчою діяльністю, члени кооперативів, фермери та

члени їхніх сімей, які беруть участь у виробництві;

- вибрані, призначені або затверджені на оплачувану посаду в органах державної влади, управління чи в суспільних об'єднаннях;
- громадяни, які служать у збройних силах, прикордонних, внутрішніх, залізничних військах, органах безпеки та внутрішніх справ;
- особи, які проходять професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації з відривом від виробництва; які навчаються у денних загальноосвітніх школах, середніх спеціальних та вищих навчальних закладах;
- зайняті вихованням дітей, доглядом за хворими, інвалідами та громадянами похилого віку;
- працюючі громадяни інших держав, які тимчасово перебувають в Україні і виконують функції, не пов'язані із забезпеченням діяльності посольств і місій.

Проте існує дуже малий відсоток інвалідів, які можуть здійснювати своє Конституційне право на працю вищезазначеними способами. Тому в 1983 році була прийнята Женевська Міжнародна Конвенція № 159 [3], відповідно до статті 1 якої термін «інвалід» означає особу, можливості якої отримувати, зберігати підходящу роботу та просуватися по службі значно обмежені у зв'язку із належним чином підтвердженою фізичною чи розумовою вадою. В цілях цієї Конвенції кожний член Організації вважає завданням професійної реабілітації забезпечення інваліду можливості отримувати, зберігати підходящу роботу й просуватися по службі, сприяючи тим самим його соціальній інтеграції або реінтеграції. Її положення застосовуються кожним членом Організації за допомогою заходів, які відповідають

національним умовам та не суперечать національній практиці. Треба зауважити, що Положення цієї Конвенції поширюються на всі категорії інвалідів. Проте основними нормативно-правовими актами, що регулюють працевлаштування інвалідів, в Україні є Закони України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 року та «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 року, а також ряд інших законодавчих актів [16].

Саме в цих нормативно-правових актах зібрані всі норми працевлаштування та трудової діяльності людей з фізичними вадами в нашій державі і в світі. Відповідно до статті № 18 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 року – «забезпечення прав інвалідів на працевлаштування та оплачувану роботу, в тому числі з умовою про виконання роботи вдома, здійснюється шляхом їх безпосереднього звернення до підприємств, установ, організацій чи до державної служби зайнятості. Підбір робочого місця повинен здійснюється переважно на підприємстві, де настала інвалідність, з урахуванням побажань інваліда, наявних у нього професійних навичок і знань, а також рекомендацій медико-соціальної експертизи. Підприємства, установи, організації, фізичні особи, які використовують найману працю, зобов'язані виділяти та створювати робочі місця для працевлаштування інвалідів, у тому числі спеціальні робочі місця, створювати для них умови праці з урахуванням індивідуальних програм реабілітації і забезпечувати інші соціально-економічні гарантії, передбачені чинним законодавством, надавати державній службі зайнятості інформацію, необхідну для організації працевлаштування інвалідів, і звітувати Фонду соціального захисту інвалідів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Інвалідам, які не мають змоги працювати на підприємствах, в установах, організаціях, державна служба зайнятості сприяє у працевлаштуванні з умовою про виконання роботи вдома. Також вони можуть залучатися до оплачуваних громадських робіт за їх згодою». Проте не кожний інвалід може приймати участь у громадських роботах, тому необхідно створити підприємства для їх зайнятості з урахуванням усіх індивідуальних потреб. Для цього необхідно прийняти законодавство, яке б безпосередньо регулювало норми працевлаштування інвалідів.

Але, крім локального законодавства ще існують міжнародні нормативно-правові акти. У 1993 році на Генеральній Асамблеї ООН було прийнято Правило № 7, яке регулює зайнятість інвалідів. Воно регламентує наступне [22]:

«Державам слід визнати принцип, відповідно до якого інваліди повинні дістати можливість здійснювати свої права людини, особливо в області зайнятості. Як у сільській місцевості, так і в міських районах вони повинні мати рівні можливості для заняття продуктивною і

принносячою дохід трудовою діяльністю на ринку праці.

Закони і правила в області зайнятості не повинні бути дискримінаційними відносно інвалідів і не повинні створювати перешкод для їх працевлаштування.

«Державам слід активно підтримувати включення інвалідів у вільний ринок праці. Така активна підтримка може здійснюватися за допомогою різних заходів, включаючи професійну підготовку, встановлення стимульованих квот, резервоване або цільове працевлаштування, надання позик або субсидій дрібним підприємствам, укладення спеціальних контрактів і надання переважних прав на виробництво, податкові пільги, гарантії дотримання контрактів або надання інших видів технічної або фінансової допомоги підприємствам, що наймають робочі-інваліди. Державам слід спонукати наймачів здійснювати розумні заходи для створення інвалідам відповідних умов».

Також відповідно до норм Правила № 7 програми дій держав повинні включати:

- а) заходи по проектуванню і пристосуванню робочих місць і робочих приміщень так, щоб вони були доступні для осіб з різними формами інвалідності;
- б) заходи підтримки у використанні нових технологій і в розробці і виробництві допоміжних пристроїв, пристосувань і устаткування і міри по полегшенню доступу інвалідів до таких засобів і устаткування, з тим щоб вони могли отримати і зберігати за собою робоче місце;
- в) забезпечення належного навчання і працевлаштування, а також постійної підтримки, наприклад, індивідуальної допомоги і послуг перекладачів.

Державам слід організовувати і підтримувати кампанії по розширенню обізнаності громадськості, покликані сприяти подоланню негативного відношення і забобонів до робочих інвалідів.

Держави, як наймачі, повинні створювати сприятливі умови для працевлаштування інвалідів в державному секторі.

Вони повинні співпрацювати в реалізації рівноправної політики в сфері найму і просування після служби, поліпшення умов праці, рівня заробітної плати, у вживанні заходів з поліпшення трудового оточення з метою недопущення травм і пошкоджень, що ведуть до втрати працездатності, і заходів по реабілітації працівників, що отримали травму на виробництві.

У всіх випадках слід переслідувати мету працевлаштування інвалідів в умовах вільного ринку праці. Як варіант, працевлаштування інвалідів, які не можуть влаштуватися на роботу в умовах вільного ринку, можуть бути створені невеликі господарські одиниці, що надають гарантоване або забезпечене відповідними засобами працевлаштування. Важливо, щоб якість таких програм оцінювалася з погляду їх доцільності і достатності для забезпечення можливостей по працевлаштуванню інвалідів на ринку праці.

Слід приймати заходи для залучення інвалідів до розробки програм підготовки кадрів і програм зайнятості в приватному і неофіційному секторах.

Державам, організаціям працівників і наймачам слід співпрацювати з організаціями інвалідів у всіх зусиллях, направлених на створення можливостей для підготовки кадрів і в області зайнятості, включаючи встановлення гнучкого робочого графіка, неповного робочого дня, розділення посад, самостійну зайнятість інвалідів і відповідний догляд за ними.

Це правило є обов'язковим для виконання усіма Державами, що є членами ООН. Тому Українські служби зайнятості, як Державна так і комерційні, повинні дотримуватися правових норм вищезазначеної Резолюції.

Іншим Міжнародним нормативно-правовим актом, що регулює норми зайнятості інвалідів, є Конвенція про права інвалідів від 13 грудня 2006 року [2], 27 стаття якої регламентує наступне: «Держави-учасники визнають право інвалідів на працю нарівні з іншими, воно включає право на діставання можливості заробляти собі на життя працею, яку інвалід вільно вибрав або на яку він вільно погодився, в умовах, коли ринок праці і виробниче середовище є відкритими, винятковими і доступними для інвалідів. Також вони забезпечують і заохочують реалізацію права на працю, зокрема тими особами, які отримують інвалідність під час трудової діяльності, шляхом ухвалення в законодавчому порядку, належних заходів, орієнтованих на наступне:

- а) заборона дискримінації за ознакою інвалідності відносно всіх питань, що стосуються всіх форм зайнятості, включаючи умови прийому на роботу, найму і зайнятості, збереження роботи, просування по службі і безпечних і здорових умов праці;
- б) захист прав інвалідів нарівні з іншими на справедливі і сприяє умови праці, включаючи рівні можливості і рівну винагороду за працю рівної цінності, безпечні і здорові умови праці, включаючи захист від домагань, і задоволення скарг;
- в) забезпечення того, щоб інваліди могли здійснювати свої трудові і профспілкові права нарівні з іншими;
- г) надання інвалідам можливості ефективного доступу до загальних програм технічної і професійної орієнтації, служб працевлаштування і професійного і безперервного навчання;
- д) розширення на ринку праці можливостей для працевлаштування інвалідів і їх просування по службі, а також надання допомоги в пошуку, отриманні, збереженні і відновленні роботи;
- е) розширення можливостей для індивідуальної трудової діяльності, підприємництва, розвитку кооперативів і організації власної справи;
- є) наймання інвалідів у державному секторі;
- ж) стимулювання найму інвалідів в приватному секторі за допомогою належних стратегій і

заходів, які можуть включати програми позитивних дій, стимули і інші заходи;

- з) забезпечення інвалідам розумного пристосування робочого місця;
- и) заохочення придбання інвалідами досвіду роботи в умовах відкритого ринку праці;
- і) до заохочення програм професійної і кваліфікаційної реабілітації, збереження робочих місць і повернення на роботу для інвалідів.

Держави-учасники створюють такі умови, щоб інваліди не містилися в рабстві або в підневільному стані і були захищені нарівні з іншими від примусової або обов'язкової праці.

3 грудня 1982 року на Генеральній Асамблеї ООН була прийнята Всесвітня програма дій стосовно інвалідів [8], розділ Е» якої регламентує відновлення працездатності інвалідів, а саме процес відновлення працездатності, зазвичай пов'язаний із наданням наступних типів послуг:

- а) раннє виявлення, діагностика і втручання;
- б) медичне обслуговування і лікування;
- в) консультування і надання допомоги в соціальній області, в області психології та інших областях;
- г) підготовка до самостійного індивідуального відходу, включаючи розвиток навиків пересування, спілкування, повсякденних життєвих навиків з особливим комплексом заходів, необхідних для осіб з дефектами органів слуху, зору і розумово відсталих;
- д) забезпечення технічних засобів, засобів пересування і інших пристосувань;
- е) спеціальні послуги в області освіти;
- є) послуги з відновлення професійної працездатності (включаючи професійну орієнтацію), професійно-технічна підготовка, звичайне працевлаштування або із спеціальним режимом праці;
- ж) подальші заходи.

Крім того ця програма регулює:

- у всіх зусиллях по відновленню працездатності особливу увагу слід приділяти здібностям індивідуума, поважаючи його особу і гідність, необхідно приділяти максимальну увагу нормальному процесу розвитку і зростання дітей інвалідів;
- великі можливості у відновленні працездатності є в сім'ях інвалідів і общинах, в яких вони живуть, надаючи тим самим інвалідам допомогу; слід робити всі зусилля для збереження їх сімей, для надання їм можливості жити в своїх общинах і підтримувати сім'ї і суспільні групи, що працюють у цьому напрямі;
- надання послуг інвалідам повинне по можливості відбуватися в рамках існуючих соціальних, медичних, освітніх і виробничих структур суспільства, а саме всі рівні медичного відходу, початкова, середня і вища освіта, загальні програми професійно-технічної підготовки і працевлаштування та міри соціального забезпечення і соціального обслуговування;
- програми відновлення працездатності повинні по можливості привертати інвалідів до

планування і організації послуг, які вони і їх сім'ї вважають необхідними, в рамках всієї системи повинні бути передбачені процедури участі інвалідів в процесі розробки і визначення політики, що стосується відновлення їх працездатності;

- коли окремі особи з серйозним розумовим розладом не можуть належним чином брати участь у виробленні рішень, що зачіпають їх життя, то в процесі планування і ухвалення рішень повинні брати участь члени сім'ї або юридично уповноважені представники;
- слід розширити зусилля в області розвитку послуг з відновлення працездатності, по забезпеченню їх більшої доступності, тобто вони не повинні ґрунтуватися на дорогому імпортному устаткуванні, сировині і технології. Слід розширити передачу технології між країнами і орієнтувати її на практичні методи з урахуванням існуючих умов.

Проте норми вищезазначеної Конвенції в нашій державі у більшості випадків ігноруються. Тому необхідно прийняти Закон України «Про працевлаштування інвалідів з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей».

Відповідно до статті 12 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо професійної і трудової реабілітації інвалідів» [6] громадські організації інвалідів та спілки громадських організацій інвалідів створюються з метою здійснення заходів щодо соціального захисту, реабілітації інвалідів, залучення їх до суспільно корисної діяльності, занять фізичною культурою і спортом та мають право користуватися пільгами і преференціями, передбаченими законодавством; Стаття 14 цього закону регламентує, що громадські організації інвалідів мають право надавати соціальні послуги, здійснювати громадський контроль за дотриманням прав інвалідів, бути представниками інтересів та захист прав інвалідів, створювати підприємства, які здійснюють комерційну і некомерційну господарську та іншу діяльність, не заборонену законодавством, а також продукція підприємств і організацій громадських організацій інвалідів включається до державного замовлення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Протягом незалежності в Україні було прийнято низку законів та постанов, що регулюють соціальну систему суспільства та змін до них, які на превеликий жаль не працюють [7; 8; 9; 11; 12; 13; 14; 19]

Треба відзначити той факт, що підприємствам для інвалідів українським законодавством передбачено надання ряду пільг в оподаткуванні [5; 14; 17; 18]. Проте і ця норма законодавства не завжди виконується через постійний дефіцит Державного бюджету України.

Так, наприклад, відповідно до абзацу 8 пункту 2 статті № 6 Закону України «Про податок на додану вартість» від 3 квітня 1997 року – «поставки товарів (крім підакцизних товарів) та

послуг (крім грального і лотерейного бізнесу та послуг з поставки підакцизних товарів, отриманих у межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, довірчого управління, інших цивільно-правових договорів, що уповноважують такого комісіонера здійснювати поставку товарів від імені та за дорученням комітента без передання права власності на такі товари), що безпосередньо виготовляються підприємствами та організаціями громадських організацій інвалідів, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх власністю, де кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить протягом попереднього звітного періоду не менше 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менше 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці, що відносяться до складу валових витрат виробництва. Безпосереднім вважається виготовлення товарів, внаслідок якого сума витрат, понесених на переробку (обробку, інші види перетворення) сировини, комплектуючих, складових частин, інших покупних товарів, які використовуються у виготовленні таких товарів, становить не менше 8 відсотків продажної ціни таких виготовлених товарів». Зазначені підприємства та організації громадських організацій інвалідів мають право застосовувати цю пільгу за наявності реєстрації у відповідному податковому органі, яка здійснюється на підставі подання позитивного рішення міжвідомчої Комісії з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів та відповідної заяви платника податку про бажання отримати таку пільгу відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». При порушенні вимог цього підпункту платником податку податковий орган скасовує його реєстрацію як особи, що має право на податкову пільгу, а податкові зобов'язання такого платника податку перераховуються з податкового періоду, за наслідками якого були виявлені такі порушення, відповідно до загальних правил оподаткування, встановлених цим Законом, та з одночасним застосуванням відповідних фінансових санкцій. Податкова звітність таких підприємств та організацій надається в порядку, встановленому згідно із законодавством.

Проте необхідно прийняти нормативно-правовий акт, наприклад Кодекс про інвалідів, відповідно до якого усі підприємства, на яких основною робочою силою є інваліди звільнялися від усіх податків, окрім державних загальнообов'язкових платежів, на строк від п'яти до десяти років. Ця норма значно допомогла підняти вітчизняну економіку.

Висновки. Отже, з вищезазначеного випливає, що в Україні проживає 2,7 млн інвалідів, тобто на виплату пенсій держава витрачає 17,6 млрд грн на рік. Проте пенсії по інвалідності в розмірі 544 грн/міс. вистачає лише на необхідні продукти харчування,

ліки та оплату за комунальні послуги. На придбання одягу та взуття з вищезазначеної виплати інвалідам залишається 20 гривень на місяць. Саме тому доцільніше створити виробничо-

лікувальні комплекси які забезпечать зайнятість інвалідів, давши тим самим можливість особам з обмеженими фізичними можливостями заробляти собі на життя своєю працею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всесвітня програма дій стосовно інвалідів: прийнята Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних націй 3 грудня 1982 року // Офіційний сайт: www.expertsoft.com.ua. – 2008. – 33 с.
2. Конвенція про права інвалідів від 13 грудня 2006 року // Офіційний сайт: www.expertsoft.com.ua. – 2008. – 26 с.
3. Конвенція про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів N 159 від 1 червня 1983 року. Женева // Офіційний сайт: www.expertsoft.com.ua. – 2008. – 8 с.
4. Право на життя без перешкод: інваліди і суспільство: Довідниково-бібліографічний покажчик / ЦБС для дорослих м. Миколаєва; Уклад.: Т.О. Михайловська, С.А. Петренко, І.В. Письменна. – Херсон: Тімекс, 2007. – 56 с., вклад.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо оподаткування підприємств та організацій громадських організацій інвалідів: Закон України від 13 липня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 1926. – III.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо професійної і трудової реабілітації інвалідів: Закон України від 6 жовтня 2005 року // Офіційний вісник. – 2005. – № 2960. – IV.
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації інвалідами права на трудову зайнятість: Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 3483. – IV.
8. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 2017. – III.
9. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16 листопада 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 2109. – III.
10. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 803. – XII.
11. Про закупівлю продукції підприємств громадських організацій інвалідів та Державної кримінально-виконавчої служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 1436.
12. Про затвердження Положення про Фонд соціального захисту інвалідів: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2002 року // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 1434.
13. Про Комплексну програму розв'язання проблем інвалідності: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1992 року // Урядовий кур'єр. – 1992. – № 31.
14. Про оподаткування доходів підприємств і організацій: Закон України від 21 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2146. – XII.
15. Про організацію робочих місць та працевлаштування інвалідів: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 травня 1995 року // Урядовий кур'єр. – 1995. – № 314.
16. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 875. – XII.
17. Про податок з доходів фізичних осіб: Закон України від 22 травня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 889. – IV.
18. Про податок на додану вартість: Закон України від 3 квітня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 168/97-ВР.
19. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 966. – IV.
20. Шевцов А.Г. Інформаційні технології як засіб соціальної реабілітації людей з обмеженими функціями здоров'я // Збірник наукових праць I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми виховання та навчання людей з особливими потребами». – 17-18 травня 2000. – Київ: Університет «Україна», 2001 р.
21. Юровский Б., Маргорская Л. Справочник для пенсионеров, для всех, кто готовится к пенсии. – 2-е издание, дополненное – Харьков: Центр «Консулат», 2008. – 232 с.
22. Standard Rules on Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. United Nations. General Assembly resolution A/48/96. – 20 December. – 1993.

Рецензенти: Уланчук В.С., д.е.н., професор;
Норд Г.Л., к.е.н., доцент.

© Кравцова Г.О., 2010

Дата надходження статті до редколегії 14.05.2010 р.